

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Măgiorat
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cho.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889 ISSN-L 2734 -6889

Monumental de la Carei

Un memoriu din 1942 al Asociației Refugiaților și Expulzaților din Transilvania de Nord – Secția Turda înaintat Comisiei Germano-Italienne

Prof. Dr. Vasile LECHINȚAN

În Arhivele Naționale Cluj se păstrează, în fondul Biroul de Cenzură Turda, un document intitulat Memoriu asupra cauzelor care provoacă emigrarea în masă a românilor din Transilvania de Nord. Prezentat de conducerea Secției Turda a Asociației Refugiaților și Expulzaților din Transilvania de Nord, în ziua de 22 iulie 1942, Comisiei Speciale Germano-Italienne. La memoriu era anexat "1 Dosar cu 114 declarații de-ale refugiaților, luate de Biroul Refugiaților din Turda, prin Biroul Cenzurei

Militare Cluj-Turda, în intervalul de la 5 V – 30 VI 1942".

Documentul este o sinteză asupra tuturor opresiunilor suferite de românii rămași în teritoriul Transilvaniei cedate Ungariei prin Dictatul de la Viena în secțiunea de timp amintită. Comisia Italo-Germană, cum este cunoscută în istoriografie, a fost înființată în prima săptămână a lunii octombrie 1940, în urma presiunilor întreprinse de guvernul român după masacrele comise de armata ungară la Ip, Treznea și în alte localități ale Transilvaniei ocupate. De menționat că membrii Comisiei, Roggeri-Altemburg, au făcut o primă investigație în Transilvania în perioada 17-27 octombrie 1940. A constatat circa 300 de cazuri de asasinat în Transilvania de Nord, precum și expulzări în masă ale românilor de către autoritățile ungare. Totuși, Comisia a căutat să diminueze, din motive politice, aceste atrocități. A doua investigație a Comisiei Italo-Germane în Ungaria și România a fost între 5 iulie -5 septembrie, 20 octombrie -20 noiembrie 1942, prin membrii Roggeri-Hencke. Așadar, Comisia era la Turda în 22 iulie 1942 când Asociația Refugiaților îi înmâna acest memoriu. Și în urma acestor investigații ale Comisiei Italo-Germane nu s-a rezolvat nimic favorabil pentru românii rămași în infernal fascist ungar din nordul Transilvaniei.

Ce dezvăluia Comisiei Italo-Germane Asociația Refugiaților și Expulzaților din Transilvania de Nord, în urma sintezei făcute din cele 114 declarații ale refugiaților din perioada 5 mai-30 iunie 1942? Datele sunt puse pe următoarele capitole și subcapitole:

I.Înfometarea sistematică, dirijată și susținută oficial de autoritățile maghiare.

II.Pauperizarea românilor robiți în Transilvania de Nord.1. Jafuri săvârșite de soldați, jandarmi, grăniceri sau bande de civili cari lucrează nestingherite. 2. Izgoniri din case și averi. Deportări peste granițe

. Colonizări de unguri prin izgonirea românilor. 3. Confiscări de brevet. Eliminări din lucru. 4. Confiscări și rechiziții de rufărie și îmbrăcăminte și de vite pentru carne. 5. Introducerea iobăgiei.

III. Hetacomba românilor robiți. Dansul macabru al instinctelor unui popor în Europa Centrală. 1. Bătăi, schingiuri, torturi, asasinate și închisori. 2. Români, tineri "leventiști", prinși în jug la plug și grapă.

IV. Schimbarea artificială a structurii etnice a Transilvaniei de Nord. 1. Îndrumări oficiale peste granițe. 2. Intelectualii sunt persecutați iar cel sfinte pângărite.

V. Final... Și în acst timp mormântul Transilvaniei se adâncește tot mai mult!

Un exemplar dactilografiat al Memoriului a ajuns și la Biroul Cenzurii Militare din Turda, pe care sunt dactilografiate numele șefului Cenzurii Militare Cluj-Turda, colonel în rez. Șiara Ionel, și al secretarului, Văleanu Ion, profesor.

Lăsăm la dispoziția cititorului să tragă concluziile în urma lecturii acestui document zguduitor privind coșmarul românilor din Transilvania ocupată.

ANEXĂ

ROMÂNIA ARHIVELE NAȚIONALE CLUJ

MEMORIU

asupra cauzelor care provoacă emigrarea în masă a românilor din Transilvania de Nord.

Prezentat de conducerea Secției Turda a Asociației Refugiaților și Expulzaților din Transilvania de Nordul în ziua de
22 Iulie 1942.

Comisiei speciale Germano - Italiene.

Anexă: 1 Dosar cu 114 declarații de ale refugiaților, luate de Biroul Refugiaților din Turda, prin Biroul Cenzurii Militare Cluj-Turda, în intervalul de la 5.V. - 30.VI.1942.

I. Înfometarea sistematică, dirijată și susținută oficial de autoritățile maghiare.

1. Rechizițiile de alimente în anul economic 1941-1942 s-au făcut în unele regiuni ale Transilvaniei de Nord în 3 reprize, în altele în 2 reprize.

Prima rechiziție s-a făcut în toamna anului 1941, la luarea recoltei. În unele regiuni, cerealele au fost imediat rechiziționate, cu ocaziunea recoltării, în alte regiuni au fost numai conscrise și lăsate în paza proprietarilor producători, care nu aveau voie să folosească pentru hrană sau să înstrăineze cantitățile de cereale sechestrate. La aceasta primă rechiziție, s-au lăsat producătorilor cantitățile de cereale necesare pentru hrana lor și a familiei, până la noua recoltă și anume, în medie 0,5 kg de persoană și la zi.

Cantitățile de cereale rechiziționate, sunt colectate și transportate de autorități, în restâmpul de la Septembrie 1941 până în Februarie 1942.

Rechiziția, mai corect zis conscrierea aceasta s-a făcut și unguirilor producători din comunele mixte. În majoritatea cazurilor, și unguirii au fost obligați să-și verse cerealele conscrise și numai în puține cazuri reesă că ele nu ar fi fost luate.

Până aci, autoritățile maghiare au păstrat o procedură de perfectă legalitate și echitate.

La rechiziția a doua, care în unele regiuni a fost ultima, și la a treia, care rechiziții s-au efectuat în lunile Februarie - Iunie 1942, economicul și socialul, echitatea și legalitatea **au fost înlocuite cu politicul.**

AICI ÎNCEPE TRAGEDIA ROMÂNILOR CĂZUȚI ÎN ROBIA MAGHIARĂ ÎN TRANSILVANIA DE NORD.

2. În luna Ianuarie 1942, - în alte regiuni prin luna Februarie - începe rechiziția totală în comunele românești și la românii din comunele mixte. Se iau toate cantitățile de cereale, și anume: grâu, secară, orz, ovăz și apoi legume: cartofi, fasole, etc. găsite la producători și la cei ce prin cumpărare și-au făcut rezerve. Începe și pentru aceștia sistemul cartelelor, cu rații, cari variază între 150 și 120 de grame de făină la zi și de persoană; în unele comune această rație scade la 100-70 și în unele locuri chiar la 50 de grame la zi, după bunul plac și înțelegere a funcționarilor administrativi încredințați cu distribuirea.

Cu această ocaziune se rechiziționează și altfel de rezerve de alimente decât cereale, și anume: slănină, untură, carne de porc, brânză, ulei, semințe de oleaginoase (bostan, floarea soarelui, cânepă), și nu se lasă din ele decât cantități infime.

La distribuirea alimentelor pe cartele, populației rurale românești nu i-se distribuie în afară de

rația de făină nici un altfel de aliment. În felul acesta, în satele românești, grăsimea, cartoful, fasolea etc., sunt excluse cu desăvârșire din alimentația țaranului și a muncitorului român.

3. – La rechiziția a 2-a, respective a 2-a și a 3-a, s-a rechiziționat întreaga cantitate de cucuruz, aflător la țaran, astfel au înlăturat în mod **oficial** făina de cucuruz din alimentația țaranului român, prin aceasta s-a înlăturat cel mai complet aliment unic din hrana românului muncitor de la sate. Acest aliment dă românului lipsit de hrană variată: grăsimea, amidonul, substanțele proteice, sărurile minerale, etc. necesare întreținerii fizicului și a forței lui. Evident **scopul** ce-l urmăresc organele administrative ungurești prin înlăturarea făinei de mămligă din hrana țaranului român. Dar acest scop, autoritățile ungurești știu să-l îmbrace în haina unei civilizații false și a unui umanitarism batjocoritor, cum apare din răspunsul prefectului din Dej (sau poate a altui funcționar superior dela prefectură), dat celor trei țărance române, cari înconjurate de copii lor înfometați, au cerut prefectului făină de mămligă, ca să poată munci, și care a răspuns, pe un ton arogant spus pe ungurește, prin mijlocirea interpretului Topan Ioan, este următorul: „Spune acestor femei să meargă în țara valahă, să mănânce mămligă cu ceapă, pentru că acolo este destulă, noi (ungurii) nu suntem obișnuiți cu mămligă, noi mâncăm numai pâine”. Sentința aceasta a fost rostită în ziua de Vineri, 5 iunie 1942, în palatul prefecturii din Dej (Vezi declarația No. 12) și care sentință, cum se vede din declarațiile a multor refugiați, a fost ridicată la rang de dogmă și îndreptar pentru funcționarii unguri.

Înfometarea devine și mai acută, când – desigur din vina „elementelor neglijente și iresponsabile”, rația de făină întârzie la distribuție, nu se distribuie de loc, sau, cum să întâmplă în comune mixte, unde ungurii își ridică făina cu precădere, iar românii numai la urmă, când românii ajung în rând, funcționarul distribuitor anunță: „S-a terminat stocu, nu mai ajunge” (vezi declarația No. 28).

Se subminează sănătatea populației românești din Transilvania de Nord, nu numai prin lipsa de alimente, ci și prin distribuirea de făină degradată și amestecată cu făină de soia, mazărice, tătarcă, etc.

Sunt țărani români, cari zile și săptămâni nu bagă în gură un sdrob de pâine sau mămligă. Ei se hrănesc cu lapte și cartofi dacă au și pâine au, iar dacă nu au, sau dacă s-au terminat, ei mănâcă ciorbe de urzii, lobodă, lăptuci, salată și alte buruieni sau chear zdrob de fân. Ciorbele le pregăteau numai cu apă, le înăcresc cu oțet și le consumă, deoarece lipsește grăsimea și făina pentru slobozit sau îngroșat.

Țăranii români chinuți de foame și de mila copiilor lor înfometați, scormonesc prin colțurile gospodăriei lor și adună tot felul de resturi de cereale, porumb stricat, coceni de cucuruz, mazăre, mazărice, etc., le amestecă, le macină la moară sau le râșnesc la moara de mână, din care făină apoi fac mămligă sau asme, le mănâncă și de cele mai multe ori se îmbolnăvesc grav.

Plâng copiii de foame, acei copii nevinovați, cari de 3-4 zile nu au văzut măcar o fărină de mămligă. Plâng mamele de mila lor; iar bărbații slăbiți de foame cutreieră satele din jur în căutarea unui pumn de făină, ca după 4-5 zile de căutare să se întoarcă cu mâna goală; iar foamea chinuitoare să-i forțeze a mânca buruieni sau iarbă crudă.

Iată dovezile acestor stări de plâns, cari evacuiază unul din cele mai românești colțuri ale Transilvaniei, fie prin moarte timpurie, fie prin emigrare:

În județul Cluj

1. Comuna Agârbiciu (No. 16). La sfârșitul lunii Mai, rația alimentară este redusă brusc dela 6 la 3 kg lunar.

2. Comuna Dezmir (15). Au rechiziționat totul, din grâu au lăsat pentru întreaga familie a lui Chifor Gheorghe numai 200 kgr, grâu, terminând grâul, a fost refuzat de a i se da cartele.

3. Comuna Borșa (28). În ianuarie 1942 au luat toate cerealele. Începând cu Februarie 1942 s-au introdus pentru toți cartelele. Se dădea rația de 130 gr. făină la zi și de persoană. S-au rechiziționat și slănina, untura, lăsând numai 12 kg de persoană, împreună cu carnea afumată. Rația alimentară (făina) nu se distribuie regulat. Oamenii înfometați, când a dat primăvara se hrăneau cu ciorbe de buruieni și cu tărâțe.

4. Comuna Borșa (37). Ionuț Ioan relatează că pe lângă rația de făină de 3 kg lunar, ei mai puteau cumpăra din prăvălie, dar tot cu bon, făină de mazărice, care producea îmbolnăviri.

5. Comuna Hida¹ (40). Ardeleanu Alexandru spune că în săptămâna patimilor autoritățile au

¹ Azi, jud. Sălaj.

rechiziționat totul și au introdus o rație de făină de 4 kg la lună.

6. Comuna Vânători (46). Golban Avram a fost bătut de jandarmi fiindcă la distribuția din 16 Mai 1942, în loc de 4, a primit numai 3 kg făină și el a protestat cerând și restul.

7. Comuna Dolu² (75). Ilea Veronica, prin Aprilie 1942 au rechiziționat toate alimentele ce au găsit. Notarul spunea: „să trăiți și voi cu chila ca și noi”.

8. Comuna Tranișă³ (13). Cubleşan Grigore relatează cum a întâlnit un român din Hurez-Sălaj, care i-a povestit că îi în căutare de făină, că are acasă cinci copii înfometați. A cumpărat din Traniș o mierță (1 ddal) de cartofi. Omul era așa de slăbit de foame, încât abia să târa cu cartofii.

9. Comuna Miclăușul Unguresc⁴ (77). Todiraș Ioan, rația de făină e de 130 grame și nu se dă regulat.

10. Comuna Dăbâca (89). Mureșan Ioan. Nu se dă regulat rația de făină, pe luna Iunie s-a dat numai pe 5 zile, apoi nu s-a mai dat. Oamenii nu pot lucra din cauza slăbirii puterilor.

11. Comuna Jucul de Mijloc (106). Cucu Nastasia relatează că în comună s-a rechiziționat toate alimentele. Rația de făină e de 4 kg.

În Județul Someș

12. Comuna Jichișul de Sus (2). Bodea Ștefan ne arată că în această comună cu 2/3 locuitori români și 1/3 locuitori unguri, rația e de 200 gr. Comisia de rechiziție a luat numai dela români alimente, pe la unguri a trecut comisia, dar nu le-a luat. Români fămânzesc, și mănăcă ciorbe de buruieni și făină din grâu, ovăz sau cucuruz și cu coceni de cucuruz.

13. Comuna Tioltiur (1). Copilul Rus Ioan relatează că locuitorilor li s-a rechiziționat toate alimentele. Locuitorii suferă de foame și mănăcă lobode, urzici și alte buruieni ca ciorbe, fără grăsime și fără slobozeală.

14. Comuna Pruni (4). Declarant Munteanu Aurel relatează că locuitorii comunei în lipsă de alimente mănăcă mămăligă din ovăz. Acei români cari cer rația de făină, sunt trimiși în România.

15. Comuna Răzbuneni (10). Onofrei Vasile, refugiat, relatează că rația de făină e de 130 grame. Au rechiziționat totul de la români. A cerut de la vecinii unguri, cari au cereale nerechiziționate, dar ei îi cer să se facă unghur și atunci îi vor da alimente.

16. Comuna Mănășturel (12). Țopan Ioan, spune cum sătenii din Mănășturel mănăcă făină de coconi de cucuruz. El relatează cum în ziua de Vineri, 5 Iunie 1942, fiind la prefectura din Dej (... - ilizibil n.n.) a cerut de la prefectură făină de mămăligă ca să poată munci și să-și poată hrăni copilașii, următoarele cuvinte de-ale prefectului: „Spune acestor femei, ca să meargă în țara valahă ca să mănăcă mămăligă cu ceapă, pentru că acolo este destulă, noi (ungurii) nu suntem obișnuiți cu mămăligă, noi mănăcăm numai pâine”.

17. Comuna Spermezeu (26). Refugiata Cristea Maria relatează că în comună s-a făcut rechiziție totală. Rația de făină, începând cu 1 Iunie 1942, este de 130 grame. Oamenii, după ce au terminat cartofii și fasolea ce mai aveau, au fămânzit, iar din primăvară se hrănesc cu ciorbă de buruieni și sunt așa de slăbiți, încât nu pot munci.

18. Comuna Dvicerii Mari⁵ (27). Rotar Ioan, refugiat, declară că în comuna sa s-au făcut rechiziții totale. Nu au lăsat la nimeni alimente. Rația e de 120 de grame la zi, dar că nici aceasta mică cantitate nu se dă regulat.

19. Comuna Libotin (35). Refugiatul Budea Teodor ne spune că rația de făină de 4 kg la lună să dă cu întârzieri de săptămâni. Lucu nu capătă românii pe la nici o întreprindere, spun că destul au lucrat sub români.

20. Comuna Vima Mare (36). Ionescu Grigore relatează că rația de făină de 130 de grame. În prăvălie se mai vinde și făină de mazărice, însă aceasta produce tulburări și boale.

21. Comuna Enciu (41). Refugiatul din această comună, Mureșan Ioan, ne informează că la ei rația de făină se dă cu întârziere de 1-2 săptămâni. Uneori nu se dă deloc. Rația e de 4,20 kg la lună. Dacă

² Azi, com. Zimbor, SJ.

³ Azi, Tranișu, com. Poieni, CJ.

⁴ Localitate transcrisă greșit, inexistentă cu această denumire în Transilvania. Este vorba de Măcișul Unguresc, denumirea veche a satului, azi centru de comună, Măcișu, CJ, sat amintit în forma corectă mai jos, tot la numărul de declarație 77.

⁵ Diviciorii Mari, azi, com. Sânmartin, CJ.

femeile reclamă notarului făina, care întârzie de a veni, acesta le spune: „*Dacă nu vă place, pașteți iarbă, sau vă duceți în țara valahă, aici sunt destui valahi*”. Oamenii se hrănesc cu ciorbe de urzici, lobode și alte buruieni.

22. Comuna Pruneni (53). Refugiata Pop Ana. Rația de făină a fost scăzută dela 6 la 5,50 kgr pe lună.

23. Comuna Cremenea (56). Refugiata Vlaicu Valeria ne arată că în comună s-au rechiziționat toate alimentele, și untură, slănină, carne afumată, ulei și semințe de ulei. Rația de făină e de 120 gr. dar se dă neregulat, e o făină amestecată cu soia. Plâng copii și mamele de foame. Oamenii mănâncă buruieni, făcute ca ciorbă, iar în loc de grâu sau mălaiu, făină de coceni de cucuruz. Notarul ungar venit din Ungaria spune în batjocură: „*Să vedem, va muri cineva de foame, până atunci nu vă dau nimic*”.

24. Comuna Cuzdrioara. (72) Urian Ioan, (73) Bogdan Gavrilă, (76) Moldovan Augustin, Urian Ioan (72) relatează că în comună românilor s-a rechiziționat totul. Când numitul și-a terminat rezervele, a cerut bonuri de alimente, i-a fost refuzată cartela de alimente, la insistența lui de a i se elibera, primarul Prodan îi spune: „*Du-te la Mihai și Antonescu în România, dacă nu-ți place, valah puturos*”. Bogdan Gavrilă (73), ungurii primesc untură, ulei și alte alimente, românilor nu li se distribuie astfel de alimente, decât dacă trec și ei la legea ungurească, adică se fac reformați. Moldovan Augustin relatează că rația de făină e de 140 grame la zi dar se distribuie cu întârzieri de 2-4 săptămâni (76). Ungurilor li se distribuie noaptea rația de făină, în mod regulat.

25. Comuna Iapa⁶ (91). Refugiatul Danciu Teodor ne spune că în comuna Iapa s-a făcut o rechiziție totală de alimente. Rația e de 130 gr. de făină, nici un altfel de aliment nu se distribuie. Oamenii mănâncă făină de mazărice.

26. Comuna Nușeni (Nușfalău) (93). Moldovan Teofil, refugiat, ne relatează că și în comuna lui s-au făcut rechiziții totale de alimente, dar numai dela români, ungurilor li s-a lăsat.

În Județul Sălaj

27. Comuna Trăsnea (45), Gogu Ioan, avocat, spune că populația românească e înfometată sistematic. Rația e de 150 grame dar nu se distribuie regulat și restanțele nu se dau ulterior.

28. Comuna Gâlgău (49). Refugiatul Pop Aurel ne informează că în Martie 1942 s-a făcut rechiziționarea tuturor alimentelor. Rația e de 140 gr. dar nu se dă regulat, ci cu întârzieri și lipsuri de 2 săptămâni. Oamenii se hrănesc cu buruieni.

29. Comuna Derșida (54). Refugiatul Balota Alexandru spune că în Mai 1942 s-a rechiziționat totul, nu s-a lăsat nici un fel de aliment, totuși aceste alimente nu se dau pe cartele și nu se pot cumpăra. S-au rechiziționat și semințele pentru ulei.

30. Comuna Agrij (57). Goia Ilie, minier, refugiat, în afară de făină nu primea nici un fel de alt aliment.

31. Comuna Bălan (62). Ciglezan Floarea, refugiată. Pe soțul ei l-au omorât unguri în Sept. 1940. A fost lăsată pe drumuri cu copil mic, fără ajutor. Alimente nu primea, nu avea nici cu ce le plăti. Oamenii mănâncă ciorbe de buruieni, gătite numai cu oțet. Mai cumpără tărâțe cari se vând pentru porci și le mănâncă. Românii, până terminat cocenii de cucuruz îi amestecau cu puținul cucuruz ce au avut, iar din făina aceasta făceau mămăligă. Azi nu mai au nici de acestea.

32. Comuna Firminiș (63), refugiatul Porumb Alexandru,

33. Comuna Odești⁷ (65), refugiatul Hare Vasile,

34. Comuna Merșid⁸ (67), refugiata Burian Ana,

35. Comuna Noțig⁹ (96), refugiații Mărieș D-tru și soții,

36. Comuna Ulmeni¹⁰ (97), refugiatul Chiș Teodor; toți aceștia confirmă că, în comunele lor de origine, rechizițiile de alimente au fost totale, țăranii neavând ce să mănânce trăesc cu ciorbe de buruieni. Rația de făină nu se distribuie regulat.

În Județul Năsăud

⁶ Azi, Fântânele-Rus, com. Rus, SJ.

⁷ Azi, sat al comunei Băsești, MM.

⁸ Merșid, SJ.

⁹ Azi, sat al comunei Sălățig, SJ.

¹⁰ Azi, oraș, MM.

37. Comuna Rebrîșoara (7). Refugiatul Măț Niculae, declară că sătenii trăesc cu făină din coceni și ovăz, amestecate. Românii cari consumă această făină, se umflă și unii mor. Jandarmii patrulează prin sat și nu lasă să li se dea alimente. Cel ce încearcă e prins și dus la închisoare.

38. Comuna Sălcuța (70). Refugiatul Bungărdean Ioan: Rația alimentară nu se distribuie regulat.

În Județul Satu Mare

39. Comuna Berchezoaia¹¹ (38), refugiutul Maxim Petru,

40. Comuna Varaiud¹² (39), refugiutul Uța Ioan,

41. Comuna Buteasa¹³ (50), refugiații Tomșa și Nichita: Rația alimentară constă exclusiv din făină și anume 130 gr. la zi. Făină se dă amestecată cu soia și mazărice, uneori făină de seară. Oamenii mănăcă ciorbe de buruieni.

42. Comuna Viile Sătmăruului¹⁴ (80), Pop Vasile,

43. Comuna Gențiu¹⁵ (84), Pop Irina, declară că au făcut rechiziții totale, luându-se toate alimentele, dar numai românilor, ungușilor li s-au lăsat.

43. Comuna Colțirea¹⁶ (87). Refugiutul Dragoș Ioan spune că s-a făcut rechiziționare totală. Rația e de 3 kg lunar. Oamenii slăbesc de foame, leșină și se îmbolnăvesc.

44. Comuna Baia Mare¹⁷ (112). Refugiutul Bontoș Mihai, ceferist. Primea o rație de 50 grame la zi, dar uneori nu se distribuia nimic. Țăranii români mănăcă făină de tătarcă cumpărată dela ovrei.

În Județul Mureș

45. Comuna Crăești¹⁸ (52). Refugiata Scarlat Elena: primarul Rigé Alexandru a refuzat să-i dea cartelă de alimente pe motiv că soțul ei e în România.

46. Comuna Hodac (58). Refugiata Farcaș Rafila ne informează că în comună s-au făcut rechiziții totale. S-au luat toate alimentele, și slănină, untură, ulei, iar făina ce se distribuie e amestecată cu soia.

47. Comuna Milașul Mare¹⁹ (66), Tămaș Maria. S-au rechiziționat toate alimentele, cereale, grăsimi, legume și plante uleioase.

48. Comuna Voiniceni²⁰ (90). Refugiutul Togănel Petru, spune că în comună s-au rechiziționat toate alimentele, cereale, grăsimi, semințe de ulei. Rația de făină de 4 kg lunar nu se distribuia regulat. Făina distribuită se amesteca cu soia.

49. Comuna Teaca²¹ (99) Refugiutul Man Ioan spune că în comună au rechiziționat totul. Rația de făină e de 1 kg la 10 zile. Ungușilor li se distribuie regulat și li se dă și zarzavaturi, legume, untură, ulei etc. Notarul le spune românilor când reclamă să li se dea: „Mergeți la Antonescu să vă dea”.

În Județul Maramureș

50. Comuna Breb²² (17). Refugiutul Bud Vasile: Rația e de 120 de grame făină, dar din 10 Mai nu mai dau nimic românilor. Oamenii mănăcă făină amestecată cu făină de coceni de cucuruz.

51. Comuna Napsi²³ (64). Refugiutul Opriș Ioan comunică că în comună s-a făcut rechiziție totală. Din luna Mai e de 4 kg la lună.

4. – Nu se poate apela la caritatea celor ce mai au ceva alimente. Organele administrative maghiare, împreună cu jandarmeria veghează cu strășnicie, pedepsește cu bătăi, schingiuri, închisori și amenzi în bani, pe cei ce cumpără și pe cei ce vând, sau dau împrumut sau de pomană făină sau alimente.

În Județul Cluj

1. Comuna Bologna (6). Refugiutul Petra Mihai, pentru vina de a fi cumpărat 23 kg de grâu, a fost

¹¹ Azi, sat al comunei Remetea Chioarului, MM.

¹² Văraiu, azi, sat al comunei Valea Chioarului, MM.

¹³ Azi, sat al comunei Șomcuta Mare, MM.

¹⁴ Oficial Viile Satu Mare, colocvial Viile Sătmăruului, SM.

¹⁵ Ghenci, com. Căuaș, SM.

¹⁶ Azi, sat al comunei Arduș, MM.

¹⁷ Azi, municipiu, reședința jud. Maramureș.

¹⁸ Crăiești, MS.

¹⁹ Azi, Milaș, BN.

²⁰ Azi, sat al comunei Ceuașu de Câmpie, MS.

²¹ Azi, în jud. Bistrița-Năsăud.

²² Azi, sat al comunei Ocna Șugatag, MM.

²³ Denumire transcrisă greșit, inexistentă în nomenclatura localităților din Transilvania.

legat cu o curea de gât, în Februarie 1942, tras ca pe o vită și maltratat în mod barbar, iar grâul a fost confiscat.

2. Comuna Borșa (28). Refugiatul Chețan Vasile povestește cum țăranul român Pop Iosif a lui Ioan, a dat o mierță de grâu pe zile de lucru. L-au prins jandarmii, au confiscat grâul, iar pe el l-au amendat cu 200 Pengö.

3. Comuna Cluj (51). Refugiata Ilieș Florica, a fost amendată cu 50 Pengö, pentru că la ia s-au găsit 500 gr săpun, în loc de 100 grame ce putea să țină, ca rație lunară și neavând bani să plătească, a făcut 5 zile închisoare.

4. Comuna Dăbâca (89). Refugiatul Meseșan Ioan, a cumpărat cu 1500 lei 1 mierță (ddal) grâu, în comuna Ciumăfaia. A fost prins de jandarmi, i s-a confiscat grâul și a fost amendat cu 100 P.

5. Comuna Jucul de Mijloc (106). Refugiata Cucu Nastasia, neavând ce să mănânce, și-a tăiat un porc. A fost denunțată de o unguroaică (Kuty Elisabeta), autoritățile au amendat-o cu 200 F.

În Județul Someș

6. Comuna Spermezeu (30). Refugiatul Vidican Ioan relatează faptul atât de barbar al jandarmilor unguri: o femeie din comuna Caian a venit în Spermezeu și a cerșit făină. A adunat vreo 3 kg într-o cârpă. Pe drum s-a întâlnit cu Jandarmii. Aceștia au luat făina femeii și au împrăștiat-o în vânt. Femeia a plecat spre casă, ca să flămânzească mai departe.

7. Comuna Gârbou (101). Refugiatul Vaida Ion își arată rana din burtă. El a fost spintecat de jandarmi cu baioneta după ce mai întâiu a fost legat cu mâinile la genunchi și așa spânzurat de grindă, bătut crunt și apoi împuns în burtă cu baioneta.

În Județul Sălaj

8. Comuna Coznicul de Sus (44). Refugiatul Hecșan Petre, în luna Aprilie 1942, a cumpărat pentru sămânță 12 kg porumb și 13 kg fasole. Jandarmii l-au prins în gara Săcuieni. A fost crunt bătut de jandarmi și scuipat în față. Autoritățile l-au condamnat la 5 zile închisoare și 30 Pengö amendă.

9. Comuna Noșig (96). Refugiatul Mut Ioan, pentru la a doua rechiziție a fost găsit lipsă la cerealele sechestrate, a fost amendat cu 200 Pengö.

În Județul Năsăud

10. Comuna Rebrîșoara (7). Refugiatul Măț Nicolae povestește cum Mureșan Teodor a Ludovichi a fost prins de jandarm ducând mâncare fratelui său, care era grav bolnav de foame, cu numele Mureșan Mihail, care apoi a și murit, iar fratele său milos a fost închis și până la venirea lui din comună încă nu a fost eliberat.

În Județul Sătmar

11. Comuna Viile Sătmarului (80). Refugiatul Pop Vasile a fost bătut de un polițist pentru că a voit să-și cumpere (în 20 Iunie) de ale mâncării. El spune că pe toți românii îi pedepsesc cu amendă și închisoare, dacă îi prind cumpărând cereale.

În Județul Maramureș

12. Comuna Breb (17). Refugiații Pop Vasile și Bud Vasile ne informează că în comuna lor, românii cari cumpără sau vând cereale, sunt bătuți, închiși și amendați cu 100 Pengö.

13. Comuna Napși²⁴ (64). Refugiatul Opriș Ioan, neavând ce mânca, neavând nici lucru, nici bani, a cerșit ca să-și astâmpere foamea. Poliția l-a prins, l-a bătut și închis 4 zile, fără pic de mâncare.

5. – Românii înfomețați slăbesc, puterile lor scad, nu pot munci, umblă împleticindu-se, cad la pat, se închid în case și, dacă nu se găsește o salvare, mor. Inimile caritabile nu-i poate salva, deoarece jandarmii sunt în căutare și pe cine prind, îl arestează și îl aruncă în închisoare.

Din declarațiile refugiaților, reiesă că au murit de foame:

În Județul Cluj

1. Comuna Bologna (13), 2 copii,
2. Comuna Borșa (28 și 37), un bărbat și o femeie.

În Județul Someș

3. Comuna Buduș²⁵ (4), Prunduș Ioan,

²⁴ Vezi supra, nota 23,

²⁵ Azi, sat al comunei Budacu de Jos, BN.

4. Comuna Spermezeu (30), un bărbat. Interesant este amănuntul pe care ni-l relatează refugiatul Vidican Ioan, și anume că acestui bărbat, originar din Plai, jud. Someș, medicul la autopsie i-ar fi găsit un zdrob de fân în stomac.

4. Comuna Iapa²⁶ (91), 2 bărbați și un copil.

În Județul Sălaj

6. Comuna Fermeșiș²⁷ (33). A murit de foame Blaga Gheorghe și că medicul ar fi constatat că el a murit de inaniție.

7. Comuna Checichiș²⁸ (49). Au murit 3 copii.

8. Comuna Bălan (62), copilul lui Vasile a Mujicului.

9. Comuna Noțig (96), un bărbat.

10. Comuna Trăsnea (45). Refugiatul Gogu Ioan, avocat, relatează că din cauza foamei, mortalitatea între copii de român este foarte mare.

În Județul Năsăud

11. Comuna Rebrîșoara (7), un bărbat și un copil,

În Județul Satu Mare

12. Comuna Șomcuta Mare (38) un om ar fi murit, când ducea făina ce o căpătase atunci.

În Județul Mureș

13. Comuna Urmeșiș (98), un om ar fi murit de foame și medicul a constatat acest lucru. Informatorul nu știe amănunte.

6. – În timp ce românii, cu încetul se sting în puteri și în sănătate, ba chear și în viață din cauza înfometării sistematice și dirijată, în mod oficial de funcționarii administrativi și jandarmărie, ungurii în satele mixte, primesc rație dublă, sau pe lângă cerealele ce le au rămase din rechiziție, mai primesc și rația de făină. Ei, ungurii mai primesc și alte alimente decât făină, cum sunt: cartofii, fasolea, untura, uleiul, etc. timp ce românii înafară de făină și în unele comune orez și zahăr, nu mai primesc nici un fel de alt aliment.

E interesantă observația ce putem face din declarațiile refugiaților, anume: Românii, în comunele cu populație mixtă primesc rație de făină mai mare, față de românii din comunele cu populație curat românească, unde rațiile au scăzut îngrozitor, și nu se distribuie regulat.

Cele afirmate mai sus se pot vedea în declarațiile refugiaților din mai multe comune din toate regiunile Transilvaniei de Nord:

În Județul Cluj

Comunele: Dezmir (15), Borșa (28), Agârbici (43), Dăbâca (89), Bologa, Huedin, Poeni (6).

În Județul Someș

Comunele: Jichișul de Sus (2), Cuzdrioara (73 și 76), Nușeni (95).

În Județul Sălaj

Comunele: Coznicul de Sus (44), Merșid (67), Căuaș (88), Brebi (111).

În Județul Satu Mare

Comunele: Viile Sătmarului (80), Gențiu (84), Tolgheș²⁹ (113).

În Județul Mureș

Comunele: Teaca (99).

Din declarațiile menționate în paranteză reesă clar că autoritățile ungurești duc o politică criminală de extirpare prin înfometare a elementului românesc din Transilvania de Nord.

Evident că această politică de extirpare a românilor nu e dusă nici oficial pe față și nu de organele conducătoare, ci ea este dusă ca o politică personală a diferiților funcționari administrativi anume instruiți și cari, cu persoana lor, acoperă oficialitatea, oricând gata să sufere pentru această „operă patriotică”, calificativul de „element iresponsabil” și „exces de zel nepatriotic”.

7. – Spiritul demonic al patrioților maghiari a mers atât de departe, încât, în dispozițiile lor de a

²⁶ Azi, Fântânele-Rus, com. Rus, SJ.

²⁷ Firminiș, azi, com. Mirșid, SJ.

²⁸ Azi, Cozla, com. Letca, SJ.

²⁹ Tulgheș, azi, com. Mireșu Mare, MM.

distruge populația românească în Transilvania de Nord au riscat și au săvârșit acte de sabotaj și subminare a intereselor axei. Ei, pentru a asigura pe viitor o și mai gravă înfometare a românilor de sub stăpânirea lor, au împiedecat, ca agricultorul român să-și poată face însemințările.

Ungurii au rechiziționat dela români semințele, pe cari nu le-au dat la timpul său, așa cum au promis. Și acolo, unde au dat semințe populației românești, au dat fie în cantitate insuficientă, fie cu întârziere.

În unele comune, agricultorii români, în timpul insemnțării au fost forțați să presteze, săptămâni dearândul, munci publice sau prestații comunale și astfel nu au putut să-și facă insemnțările.

În Județul Someș

1. Comuna Cuzdrioara (70). În primăvara anului 1942, relatează refugiatul Urian Ioan, nu a căpătat semințe, așa i-a rămas pământul neînsemnțat.

În Județul Sălaj

2. Comuna Ulmeni (84). Refugiatul Chiș Todor relatează că românilor s-a distribuit numai 3 kg de semințe pentru un jugăr. Cartofi de semințe nu s-au dat deloc.

3. Comuna Cozniciul de Sus (44), Refugiatul Hecșan Petre a fost bătut de jandarmi, amendat și închis, pentru că în luna Aprilie 1942 a fost prins de jandarmi cu 13 kg cucuruz și 13 kg fasole de semințe pe cari le-a cumpărat în comuna Leita, jud. Bihor. Cucuruzul și fasolea i-au fost confiscate, iar pământul lui a rămas neînsămânțat.

În Județul Satu Mare

4. Comuna Gențiu (84). Refugiata Pop Irina ne informează că indiferent de mărimea moșiei, românii au căpătat o cantitate globală de 9 kg semințe, iar ungurilor li s-a dat o cantitate de 100-200 kg. Când românii au reclamat și ei semințe suficiente, notarul le-a răspuns: „*Valahilor nu le umblă*”.

5. Comuna Doba, Colonia Paulian³⁰ (18). Refugiatul Sima Ioan, a primit pentru 10 jugăre de loc, numai 10 kg de porumb pentru însămânțare, timp ce ungurii au primit în cantitate suficientă.

În Județul Cluj

6. Comuna Borșa (28). Refugiatul Chețan Vasile nu a putut să-și facă însămânțările de primăvară, la fel și alți gospodari din comună, fiind că tocmai în timpul când acestea trebuiau făcut, au fost forțați să lucreze la defundatul șanțurilor. El a fost amendat cu 10 pengö, pentru că într'o zi, în loc să meargă la șanțuri, s'a dus la arat. Acești țărani, ca să nu rămână fără cucuruz, ziua lucrau forțat la șanțuri și noaptea executau lucrările de arat și însămânțat.

II. Pauperizarea Românilor Robiți în Transilvania de Nord

Un alt mijloc folosit de unguri pentru ca să schimbe structura etnică și economică a Transilvaniei de Nord, este pauperizarea românilor. Guvernării unguri, prin aceasta vor să ajungă trei scopuri:

- 1.) Supunerea economică a românilor și aducerea lor în stare de sclăvie;
- 2.) O mai ușoară și mai rapidă maghiarizare a românilor prin despuieria lor de orice bunuri și libertăți, presupunând că nu vor emigra cu toții în țara lieră;
- 3.) Îmbogățirea fără muncă a claselor sociale ungurești - așa cum au făcut-o și strămoșii lor în cursul veacurilor - prin rapturi și crime.

Iată, din declarațiile refugiaților, metodele puse în aplicare pentru ajungerea acestor scopuri:

1. - Jafuri săvârșite de soldați, jandarmi, grăniceri sau bande de civili, cari lucrează nestingherit.

În Județul Cluj

1. Comuna Bonțida (32). Refugiatului Panciu Vasile, armata ungară, în Sept. 1940, i-a jefuit întreg localul de prăvălie. La reclamația lui, ofițerul comandant i-a spus, că dacă nu-i place, n'are decât să treacă granița.

2. Comuna Borșa (83). Refugiatul Broscoiu Ioan, în noaptea de 8 Iunie a fost jefuit, împreună cu soții lui de refugiu, Moldovan Petru și Pârvan Gheorghe, la punctul de trecere Pata de către grănicerii unguri.

3. Comuna Hida (5). Refugiata Sâmpetran Maria, în noaptea de 2 Iunie 1942, a fost jefuită la graniță, punctul Morlaca, jud. Cluj, de către o bandă de contrabandiști și jefuitori.

³⁰ Paulian, azi, sat al comunei Doba, SM.

4. Comuna Jucul de Mijloc (85). Refugiatul Săvan Miron din comuna Gostila jud. Someș, a fost jefuit el și soția lui de o bandă organizată de jefuitori din comuna Jucul de Mijloc. Acest jaf în stil mare s'a săvârșit în ziua de 18 Iunie 1942.

Județul Someș

5. Comuna Dumbrăvița (105). Refugiatul Pugna Ioan, venind spre graniță, între comunele Budacelnic³¹ și Țagu, a fost atacat, bătut și jefuit de o bandă înarmată, conducătorul bandei era în uniformă militară cu trei stele, dar îmbrăcat cu o manta civilă.

Județul Sălaj

6. Comuna Hurez (13). Refugiatul Cubleșan Grigore, din Traniș, jud. Cluj, relatează că locuitorii români din Hurez, jud. Sălaj, au cumpărat 2 vagoane cucuruz în Ungaria, l-au adus până în Oradea și aici, când să-l încarce pe care pentru a-l transporta acasă la Hurez, autoritățile maghiare le-au confiscat cucuruzul, rămânând ei și fără cucuruz și fără bani.

7. Comuna Brebi (23). Refugiatul Taloș Chelemen, în 24 Mai 1942, la punctul de trecere Feleac, a fost jefuit de grănicerii unguri.

8. Comuna Tihău (47). Refugiatul Coziș Ioan, a fost jefuit în 1940 Sept. de tot ce a avut în casă, de către soldații unguri. În 5 Iunie 1942, la punctul de trecere Dezmir, a fost jefuit de grănicerii unguri.

Județul Năsăud

9. Comuna Bistrița (86), refugiul Cepănariu Victor ne povestește, cum în noaptea de 10/11 Iunie, la pichetul unguresc dela Galațiu³² a fost jefuit și apoi trecut peste graniță.

Județul Satu Mare

10. Comuna Ancuța³³ (69). Refugiul Chenderes Ioan, în ziua de 12 Iunie 1942 pe la comuna Gârdău³⁴, a fost prins de jandarmi, bătut crunt și jefuit de toată averea.

11. Comuna Dob³⁵, colonia Paulian (18). Refugiul Sima Ioan a fost jefuit în Cluj de civili de rufărie în valoare de peste 200 mii lei.

Județul Târnava

12. Comuna Dealul Frumos³⁶ (108). Refugiul Giurgea Floarea, în 16 Iunie 1942, a fost jefuită de grănicerii dela postul fix din Dezmir.

2. – Izgoniri din case și averi. Deportări peste graniță. Colonizări de unguri; prin izgonirea românilor.

În Județul Cluj

1. Comuna Valea Drăganului (81). Notarul comunei, în 3 Aprilie 1942, confiscă refugiului Joca Vasile brevetul de comerț, licența de beuturi și debitul de tutun și îl izgonește din casă, și instalează pe ungurul Kovács Károly.

2. Comuna Vânători (46). Refugiul Golban Avram relatează, că în comună au fost colonizați 6 familii ungurești, iar familiile românești au fost strâmtorate într'o singură cameră.

În Județul Someș

3. Comuna Dăbâceni (14). Refugiații: Chinda Grigore, Roman Victor, Gliga Viorel, Bucșa Gheorghe, Mateiașiu Gavrilă, povestesc cum ei au fost treziți în noaptea de 17/18 Mai, siliți să se îmbrace, apoi deportați cu trenu, de către jandarmii unguri, până la punctul de frontieră Tunel³⁷, unde au fost predați grănicerilor unguri, iar aceștia i-au silit să treacă noaptea frontiera în România.

4. Comuna Devecerii Mari³⁸ (27). Refugiul Rotar Ioan, în ziua de 10 Iunie 1942, a fost ridicat de jandarmii unguri, bătut, deportat la Feldioara, predat grănicerilor unguri, cari l-au forțat să treacă granița în România.

5. Comuna Cuzdrioara (72, 76). Refugiul Urian Ioan, i-a fost rechiziționată casa, după ce el a fost

³¹ Azi, Budești, BN.

³² Azi, Galații Bistriței, BN.

³³ Denumire transcrisă greșit, inexistentă în nomenclatorul localităților din Transilvania.

³⁴ Azi, Gârdani, com. Sâlsig, MM.

³⁵ Doba, SM.

³⁶ Azi, în comuna Merghindeal, SB.

³⁷ Haltă de cale ferată între Boju și Cojocna, CJ.

³⁸ Diviciorii Mari, com. Sânmartin, CJ.

bătut, așa că a trebuit să stea în grajd. Moldovan Augustin, refugiat din Cuzdrioara, ne informează că familiile lui Mureșan Teodoru lui Drișca și a femeii Duma Victoria, au fost izgonite din case, și în casele lor băgați unguni coloniști veniți din Ungaria. Aceasta s'a făcut în 25 Iunie 1942 de către notar și jandarmi.

Tot refugiatul Moldovan Augustin ne informează, că în comuna Cuzdrioara, din 850 familii, numai 50 familii au fost ungurești. Anul acesta însă, autoritățile au mai adus încă 50 familii de unguni din Ungaria și i-au colonizat pe moșiile românilor, iar ca locuințe le-au dat tot în casele românești, restrângând pe români într'o singură cameră.

6. Comuna Aluniș (53). Refugiata Pop Ana din Pruneni, jud. Someș, relatează că un țăran din comuna Aluniș, Someș, prin 15-16 Mai 1942, a fost bătut și deportat de jandarmii din Iclodul Mare, pentru că nu a voit să-și evacueze casa proprie în beneficiul feciorului notarului de acolo.

7. Comuna Calna (109). Refugiatul Domșa Cornel, spune că sătenii Petric Ioan, I. Domșa Dumitru, Domșa Ioan, Domșa Constantin, Mureșan Andrei, Vădean Ioan, Petric Ioan, Il. Petric Petre, Domșa Vasile, Muntean Petru și alți 41 de români au cumpărat prin bună învoială de la ungunul Lazăr din Dej, o moșie, pe care au și plătit-o, prin Iulie 1939. Acum ungunul i-a dat în judecată. Sentința judecătorească le-a luat locul, l-a dat ungunului Lazăr, care trebuie să le restituie banii în 30 de ani.

În Județul Sălaj

8. Comuna Firminiș (63). Refugiatul Porumb Alexandru relatează, că autoritățile au confiscat pășunea comunală și au dat-o comunei ungurești Crișeni, comuna românească Firminiș nu are unde să-și pască vitele, iar ungunii din Crișeni au două pășuni. Porumb Teodor fost subnotar în era românească a intervenit la autorități să se restituie pășunea. Sub învinuirea de agitație a fost deținut și deportat, nici azi nu se știe unde.

9. Comuna Moftinul Mic (18). Refugiatul Sima Ioan și un fecior a lui însurat, au fost izgoniți din case și de pe moșie fără nici un motiv și au trebuit să se refugieze în România.

În Județul Mureș

10. Comuna Râciu (31). Refugiatul Hozoș Avram ne informează că autoritățile maghiare au adus în comuna Râciu 18 familii ungurești și i-a așezat în casele și averile românilor plecați în România sau alungați din casele lor cu forța, cum este cazul cu Radian Gheorghe și alții.

În Județul Năsăud

11. Comuna Dipșa (23). Refugiatul Moldovan Vasile ne informează că, autoritățile au confiscat locul de biserică cumpărat prin bună învoială acum patru ani.

12. Comuna Tolgheș³⁹ (113). Refugiatul Iliș Vasile ne informează că, în 14 Februarie 1942, ungunii au adus în comună 30 familii ungurești din Ungaria. Acești unguni au fost băgați în casele românilor strâmtorându-i. Românii sunt obligați să le și dea de mâncare, iar românii, când cer primarului rația de alimente, acesta le spune: „*Mergeți în țara valahă, aici nu aveți nici un drept*”.

În comună, românii aveau o cooperativă, autoritățile ungurești au luat-o dela ei și au dat-o pe mâna ungunilor.

La fel s'au făcut colonizări cu unguni și în comunele Rimeț⁴⁰ și Mireșul Mare.

În Județul Cluj

13. Comuna Dragu (24). Refugiatul Ințe Ioan spune că autoritățile ungurești au confiscat pășunea comunală pe seama grofului din localitate.

În județul Someș

14. Comuna Feleac (68). Refugiatul Bulica Vasile, lucrând cu mai mulți români pe șantierul căilor ferate în Măgheruș⁴¹, le-a fost interzis să vorbească românește. Mai mulți muncitori au protestat, spunând că în România ungunilor li s'a lasă libertatea să vorbească în limba lor. Un număr de 15 muncitori români a fost deținut, legați și deportați de jandarmi, nu se știe unde.

3. – Confiscări de brevete, eliminări din lucru

Negustorilor și meseriașilor de naționalitate română, li s'a luat brevetul, livretul de lucru, licența

³⁹ Tulghieș, azi, com. Mireșu Mare, MM.

⁴⁰ Remeți pe Someș, azi, com. Mireșu Mare, MM.

⁴¹ Sieu-Măgheruș, BN.

etc. sub motiv că se schimbă în ungurește, dar nu le-au mai eliberat pentru români. Aceștia î-și pot exercita dreptul de a munci, numai dacă î-și maghiarizează numele și trec la religie reformată.

În Județul Cluj

1. Comuna Cubleșul Someșan⁴² (3). Refugiatul Lungu Ioan, autoritățile i-au confiscat brevetul.
2. Comuna Agârbiciu (16). Refugiatul Marincuș David, din cauză că nu a avut unde să lucreze, nu a putut câștiga nici atât ca să plătească rația de făină. Românii nu capătă de lucru.
3. Comuna Bonțida (32). Refugiatalui Panciu Vasile i s-a luat brevetul de comerț.
4. Comuna Valea Drăganului (81). Refugiatalui J[...]⁴³ Ilie, i s'a luat brevetul comercial, licența de beuturi și debitul de tutun, a fost izgonit din local și pus în locul lui un ungar.
5. Comuna Luna de Sus (110). Lui Mureșan Vasile, măcelar, i s'a luat brevetul și ca să și-l recapete, a fost invitat să-și maghiarizeze numele și să treacă la religia reformată.

În Județul Someș

6. Comuna Mănășture⁴⁴ (12). Refugiatal Topan Ioan a fost transferat în Ungaria în condițiuni materiale așa de rele încât nu a putut trăi.
7. Comuna Libotin (35). Budea Teodor ne informează că românii nu capătă lucru nicăiri pe simplul motiv că sunt români, se spune că au avut destul de lucru sub regimul românesc.
8. Comuna Cuzdrioara (73), Bogdan Gavrilă a fost minat din serviciul CF ungare pe motiv că e român.

În Județul Sălaj

9. Comuna Tihău (47). Lui Coziș Ioan i s'a luat brevetul în Mai 1942.

În Județul Năsăud

10. Comuna Lechința (71). Refugiatalui Zăgrean Vasile, pantofar, i s'a refuzat brevetul de lucru.
11. Comuna Măgurele (79). Nicoară Ioachim, cojocar, nu a putut obține brevet de lucru.

În Județul Mureș

12. Comuna Crăiești⁴⁵ (52). Refugiatei Scarlat Elena, autoritățile au refuzat să-i elibereze carte de servitoare.

Acestea sunt numai cazurile recente și acele cari fac parte dintr'un număr mic de declarații ale refugiaților.

4. - Confiscări și rechiziții de rufărie și îmbrăcăminte și de vite pentru carne.

Autoritățile administrative ungurești, asistate de jandarmi, au cutreerat casele gospodarilor români, și au rechiziționat contra plată, sau au luat fără plată și fără să dea măcar chitanță sau adică au confiscat rufărie de pat și de corp, și în special au fost luate cusăturile naționale românești și țesăturile de scoarțe, despuind casele românilor de specificul lor național și pauperizând astfel și materialicește pe țăranii români. Cazurile luate din declarații sunt tipice, dar nu unice. Ținuturi întregi au fost jefuite în felul acesta de ce e mai românesc: produsele industriei casnice.

O altă lovitură dată românilor este aceea a rechiziționării pe preț maximal a vitelor mari de carne, rechiziție ce se face numai la români. Și rechiziția, în cadrele ei normale, este o măsură economică necesară vremurilor. Dar atunci când se aruncă pe comunele românești o impunere de 7 vite, statul nu le plătește, ci este o comună obligată să le plătească prin aruncuș (repartiție) de toți locuitorii comunei. Acest mijloc de rechiziție este echivalent cu haraciul impus de învingător în timp de războiu, în țară streină.

Rufărie și haine:

1. Comuna Vânători (46), jud. Cluj. Refugiatal Golban Avram, ne informează că în Octomvrie 1941, jandarmii au adunat haine de pat și de corp, și anume: pături, scoarțe, cearșafuri, perini, fuste, zadii și ștergare. Au lăsat oamenilor numai câte o garnitură de fiecare, iar din schimburi câte două. Rufăria adunată a fost dată în parte ungarilor colonizați acolo în comună, parte au fost duse și încărcate în tren. Nu s'a plătit nimic pentru ele și nici revers, sau notă nu s'a făcut de ele.

⁴² Cubleșu Someșan, azi, com. Panticeu, CJ.

⁴³ Margine de pagină multiplicată greșit, cu tăietura cuvintelor.

⁴⁴ Mănășturel, azi com. Cuzdrioara, CJ.

⁴⁵ Crăiești, MS.

2. Comuna Buteasa, Jud. Satumare⁴⁶ (50). Refugiații Tămaș și Nichita ne relatează că în această comună s'au rechiziționat toate obiectele de îmbrăcăminte din lână, apoi rufărie de pat, și anume: scoarțe și fețe de masă din lână, cearșafuri, perini, ștergare, sumane, cioareci, etc. Obiectele au fost plătite în pengö, cu prețuri foarte mici.

Vite mari pentru carne

1. Comuna Dolu, jud. Cluj (75). Refugiata Ilea Veronica spune că în luna Iulie, comuna Dolu (130 de fumuri numai români) a fost impusă cu două vite mari, pe cari comuna le-a cumpărat din târg.

2. Comuna Pruneni, jud. Someș (53). În 17 Mai au rechiziționat vaci.

3. Comuna Gâlgău, jud. Sălaj (49). În 22 Iunie au rechiziționat 7 vite mari, comuna le plătește prin repartiție cu 1,40 F kg viu.

4. Comuna Derșida Mică (54), jud. Sălaj. Au rechiziționat 7 vite mari, pe cari le-a plătit comuna prin repartiție.

Aici au mai rechiziționat și rufărie, pături, cearșafuri, perini, acoperitoare de pat, fețe de masă etc., toate din lână, din pături au lăsat numai o singură bucată de familie.

5. Comuna Firminiș, jud. Sălaj (63). În 15 Iunie au rechiziționat 4 vaci pe cari le-a plătit comuna prin aruncuș.

6. Comuna Odești jud. Sălaj (65). Au rechiziționat vite de la 4 români, urmând să le plătească mai târziu.

7. Comuna Buteasa, jud. Satumare (50). Au rechiziționat 7 vite mari, pe cari le-a plătit comuna cu preț maximal.

5. - Introducerea Iobăgiei.

Deși suntem în secolul al XX-lea, și Ungaria și poporul maghiar se consideră pe sine ca o țară și un popor civilizată, totuși factorii răspunzători tolerează introducerea iobăgiei.

1. Comuna Trăsnea, jud. Sălaj. Refugiatul Gogu Ioan, avocat, ne informează în declarația sa (45) că țărani români din satele din jur sunt forțați să facă diferite corvoade de cărăușie pentru instituții și particulari, pe lângă o remunerație de batjocură, astfel se plătea, pentru 18 km cu 50 filer, iar mai la urmă cu 3 Pengö. Români sunt amendați mereu pentru orice lucruri imaginare.

2. Comuna Jucul de Mijloc (106) jud. Cluj. În 5 Iunie 1942, s'a publicat, că de aici înainte, românii sunt obligați să lucreze 3 zile la săptămână pământul Statului.

III. HETACOMBA ROMÂNILOR ROBIȚI. Dansul macabru al instinctelor unui popor în Europa Centrală

Dansul macabru al instinctelor poporului maghiar, după 3 ani de „răsuflare” și „ospăț” al urei lui, nu a încetat câtuși de puțin⁴⁷, ci continuă, parcă tot cu mai mare furie.

După hetacombele dela Ip, Trăsnea, etc. săvârșite de armatele maghiare, distrugerea vieților românești continuă cu o perseverență demnă de alte fapte. Acum, instinctul sălbăciilor a trecut în sadism. Și astăzi, dacă jandarmul, grănicerul sau soldatul ungar nu mai asasinează în masă pe românii rămași în robie, ei știu să-i extermină în grupuri mici sau individual cu o voluptate sadică. Ei își chinuesc victimele, le maltratează, dansează și chiue în jurul lor șile silesc prin diferite torturi să rostească sentințe umilitoare asupra poporului român și a conducătorilor lui, și apoi, de cele mai multe ori, victimele sunt asasinate prin spintecare și apoi împușcare.

Un popor, în mijlocul Europei și în plin mijloc al veacului al 20-lea, este, trăiește și î-și afirmă existența prin fapte de vitejie a soldaților armatei lui, ca aceia din noaptea de 20 Iunie 1942, săvârșită la punctul de trecere „Bogdăneasa” din Valea Vișagului, (46), unde grănicerii unguri au sărit cu strigătul rășboinic de „Huraaaa...” asupra septagenarului român Lungu Ioan din Vânători jud. Cluj, îl spintecă cu baionetele și apoi îl împușcă. Și doar, bietul bătrân era înarmat cu 7 kilograme de făină, pe care o aducea către casă ca să-și astâmpere foamea.

Sunt fapte vitejești, vrednice de cei ce le comit.

⁴⁶ Buteasa, azi com. Șomcuta Mare, MM.

⁴⁷ Vezi: *Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României septembrie 1940 - octombrie 1944*, Ion Ardeleanu; Gheorghe Bodea; Mihai Fatu; Oliver Lustig; Mircea Mușat; Ludovic Vajda, Editura politică, București, 1985; Vasile Lechințan, *Procesul criminalilor de război de la Ip, Treznea, Huedin, Mureșeni de Câmpie și din alte localități sălăjene. Sentința din 13 martie 1946 a Tribunalului Poporului din Cluj*, în „Acta Musei Porolissensis”, XVII, Zalău, 1993, p. 271 – 306.

Dar e bine, să știe toată lumea, că acest popor există și îi sunt tolerate faptele lui civilizatoare, iată aceste fapte.:

1. – Bătăi, schingiuri, torturi, asasinate și închisori

În Județul Cluj

1. Comuna Cubleșul de Someș⁴⁸ (3). Soldați din armata ungurească ridică, în Sept. 1940, pe Vancea Grigore și Covaci Gheorghe sunt ridicați noaptea, duși, legați la ochi, în pădure și, cu împușcături de armă, intimidați să le dea bani. Și fiindcă Vancea Grigore nu are de unde să le dea banii, îi bătut omul așa de crunt, încât a înnebunit.

2. Comuna Hida (5). În ziua de 26 Mai, Jandarmii unguri prind pe femeia Sâmpetran Maria, o bat așa de crunt, încât femeia zace în pat o săptămână. Femeia intenționa să se refugieze.

3. Comuna Dezmir (15). În luna aprilie, flăcăii români Chifor Gheorghe și Morcian Ioan, pentru că au cântat românește, grănicerii unguri de la pichetul Dezmir și un detectiv, îi duc noaptea la marginea satului, aci, după ce plutonierul de grăniceri îi intimidează cu revolverul în mână, îi bat pe ambi până la sânge.

4. Comuna Borșa (37). În iarna anului 1941 au fost crunt bătuți mai mulți țărani.

5. Comuna Vânători (46). Refugiatul Golban Avram, în 18 Mai 1942 a fost bătut până la sânge de jandarmi și apoi a stat ascuns prin pădure. Vina lui este că a protestat de ce nu i-se dă rația de făină în întregime.

În seara zilei de 20 Iunie 1942, grănicerii unguri au asasinat cu baioneta și au împușcat apoi pe bătrânul Lungu Ioan, care venea pe potecă prin pădure cu 7 kg de făină.

Acești grăniceri unguri, așezați la pândă, au împușcat de la distanță pe alți 2 români, cari au mers să-l ridice pe Lungu și să-l ducă în casă.

6. Comuna Aluniș (55). Refugiatul Florea Gavrilă e răpit de grănicerii unguri de pe locul său de lângă graniță, dus pe teritoriul unguresc, bătut crunt și batjocorit, apoi trecut din nou pe teritoriul românesc.

7. Comuna Mănăștiur (59). Pe refugiutul Gheorghiuță Gheorghe, în dat de 22 Iunie 1942, l-au căutat jandarmii acasă la părinți. Fiindcă părinții nu au spus unde se ascunde, ei au fost bătuți.

8. Comuna Borșa (83). În seara zilei de 2 Iunie 1942, tinerii Broscoiu Ioan, Moldovan Petru, Pârvan Gheorghe, au fost bătuți de jandarmi, legați și duși la tribunalul Cluj. Găsiți nevinovați, au fost puși în libertate, jandarmii i-au prins din nou și i-au bătut, ei au fugit în România.

9. Comuna Jucul de Mijloc (106). Baci Ioan și Turbușan Traian au fost bătuți de jandarmi, tot așa și Chira Irina, pentru că în 5 Iunie nu s'au prezentat la muncă pentru stat.

10. Comuna Traniș (13). Pașcalău Gheorghe a fost bătut, fiind desbrăcat în pielea goală, apoi spânzurat de grindă și iar bătut. Victimei i s'a smuls părul de pe cap cu cleștele.

11. Comuna Măcișul Unguresc⁴⁹ (77). Jandarmii unguri au bătut de jandarmii unguri atât de rău, încât după o suferință pe pat de 5 luni, a murit.

În Județul Someș

12. Comuna Mănăsturel (11). Pe refugiutul Țopan Ioan, în noaptea de 8/9 Iunie, grănicerii del punctul Dezmir, l-au urmărit și pe teritoriul românesc, unde l-au lovit cu armele în cap, dar l-au nimerit greșit. El a căzut în nesimțire.

13. Comuna Devecerii Mari⁵⁰ (27). Refugiatul Rotar Ioan în seara zilei de 10 Iunie 1942, a fost ridicat de jandarmi, fără motiv declarat, deportat la grănicerii din Feldioara, bătut din nou și aruncat peste graniță.

14. Comuna Aluniș (53). Un țăran a fost bătut crunt de jandarmii din Iclod și deportat, încât nu i se cunoaște urma, pentru că a refuzat să-și părăsească casa și să o lase feciorului notarului.

15. Comuna Cuzdrioara (72, 73). Refugiații Urian Ioan și Bogdan Gavrilă, pentru vina de a fi periculoși Statului Ungar, au fost bătuți de jandarmi, maltratați și închiși.

16. Comuna Cășeu (21). A fost împușcat pe la spate, de un soldat ungar, în gara Cășeu (Someș),

⁴⁸ Cubleșu Someșan, azi, com. Panticeu, CJ.

⁴⁹ Azi, Măcișu, com. Chinteni, CJ.

⁵⁰ Diviciorii Mari, azi com. Sânmartin, CJ.

tânărul român Câmpian Cornel, din Sigău⁵¹, care era printre călători. Fapta a fost săvârșită fără motiv, așa din snobism vitejesc.

17. Comuna Divicerii Mari⁵² (27). Rotar Gavrilă a fost omorât de ungurul Szabo Lászlo, pe simplul motiv că e român.

18. Comuna Nușfalău (Nușeni) (41). În Mai 1942, un țăran român din Maramureș a coborât în țară pentru a-și câștiga ceva de ale hranei pentru copii înfomețați. Niște țărani unguri l-au atacat cu furci de fier și l-au bătut, așa că în scurt timp a murit în spitalul din Dej. A se vedea și declarația lui Moldovan Teofil (95).

19. Comuna Feleac (68). Tânărul cfrist Bulică Vasile, relatează cum, jandarmii unguri, în Aprilie 1942, au legat și deportat, în loc încă necunoscut, pe 15 muncitori de cale ferată români, pentru că au protestat contra dispoziției să nu vorbească românește.

20. Comuna Gârbou (101). Refugiatul Vaida Ioan a cumpărat 10 kg cucuruz. Îl prind jandarmii unguri, îl leagă cu mâinile la genunchi, îl spânzură de grindă, îl bat la corp și tălpi, și când cade în nesimțire îl slobod jos, îl stropesc cu apă, iar când î-și revine e împuns cu baioneta în burtă.

În Județul Sălaj

21. Comuna Mal (42). În 28 Decembrie 1941, jandarmii arestează pe tânărul Peșteanu Ioan măcelar, sub învinuirea că e șpion, deoarece găsește la el un jurnal din timpul cedării, e dus la Budapesta și executat în Ianuarie 1942.

22. Comuna Cozniciul de sus (44). Hecșan Petru e bătut de jandarmi la Rusalii în 1942, pentru că a cumpărat cereale.

23. Comuna Băița (48). Prin Iunie 1942 au fost bătuți mai mulți tineri.

24. Comuna Agrij (57). Refugiatul Goia Ilie, fiind minier, am reclamat rația de hrană reglementară. Inginerul șef, ungur, în loc de hrană, l'a bătut.

25. Comuna Firminiș (63). Porumb Teodor, ajutor de notar, a fost arestat și deportat în loc necunoscut, sub învinuire de agitație, pentru că a intervenit, ca locuitorilor să li se retrocedeze pășunea confiscată de unguri.

26. Comuna Merșid (67). Buruian Ana, refugiată, relatează că un funcționar dela notariatul comunei de sub stăpânirea românească a fost condamnat la 2 ani închisoare și închis, pentru că în cursul exercitării funcțiunii sale, sub români, a sechestrat lucruri dela unguri restanțieri cu impozitele.

27. Comuna Căuaș (88). Refugiatul Țoca Vasile ne relatează că preotul gr. cat. Egoreanu Augustin a fost arestat trei zile la jandarmi, că el ar fi fost bătut și că a stat sub arest domiciliu 3 luni.

28. Comuna Ulmeni (97). Chiș Teodor a fost bătut pentru că din cauza foamei a refuzat să care el și numai el, nisip la un pichet.

29. Comuna Cozniciul de Sus (44). În Sept. 1940, a fost bătut. El și încă vreo 350 de săteni au fost ridicați și duși la pădure ca să fie împușcați, dar în cele din urmă, honvezii au împușcat numai 5 din ei și s'au cărat.

30. Comuna Derșida Mică (54). În Aprilie 1942, Zahan Niculae din Bobota (Sălaj) de meserie croitor, a fost prins de grăniceri la Ciucea, când voia să treacă în România. Dus la Budapesta, a fost spânzurat.

31. Comuna Bălan (62). În 9 Sept. 1940 a fost omorât soțul femeii Ciglezan Floarea de soldații unguri.

32. Comuna Firminiș (63). Refugiatul Porumb Alexandru relatează cum, în Sept. 1940, între Hida și Drag, au fost împușcați 11 români.

33. Comuna Trăzneș și Agrij (102, 103). Evenimentele dureroase din Sept. 1940⁵³.

În Județul Năsăud

34. Comuna Rebrîșoara (7). Jandarmi din Divicerul mic⁵⁴ au prins și bătut până la sânge pe Măț Niculae și fără motiv.

⁵¹ Sigău, azi com. Jichișu de Jos, CJ.

⁵² Divicerii Mari, azi com. Sânmartin, CJ.

⁵³ Vezi supra, nota 47.

⁵⁴ Divicerii Mici, azi, com. Sânmartin, CJ.

35. Comuna Sălcuța (70). Refugiatul Bungărdean Ioan relatează că a fost bătut Gravu Avram, a fost bătut de jandarmi pentru că a fost arătat ca un fel de agent al românilor.

36. Comuna Rebrîșoara (7) (ca sus).

În Județul Satu Mare

37. Comuna Varaiud⁵⁵ (39). Refugiatul Uța Ioan e bătut de jandarmi și batjocorit.

38. Comuna Acați⁵⁶ (69). În Aprilie 1952, jandarmii unguri au prins și bătut grav pe: Mesaroș Vasile, Iuță Gheorghe, Chendereș Vasile, Chendereș Victor, pe motiv că ei ar fi mânjit coroana ungară la școală.

39. Comuna Piru (74). Moldovan Dumitru, refugiat relatează că în 4 Iunie 1942, un plutonier ne-a dat ordin să cântăm ungurește, însă nu am știut. Ne-a bătut. Un soldat de naționalitate română a fost legat cu mâinile la spate și atârnat de stâlp, pentru că a îmbrăcat niște ciorapi de lână, cari să-i învelească picioarele goale.

40. Comuna Hideaga⁵⁷ (93). Tineri români bătuți pentruă au căzut pe brazdă, trăgând în jug.

41. Comuna Crucișor (19). Învățătorul din Crucișor, în 1941, a venit cu pașaport să-și aducă familia în țară. El a fost arestat în Valea lui Mihai, bătut, maltrat și tăiat de jandarmi. A murit în spitalul din Carei. Martorul Frâncu Gheorghe l'a văzut la înmormântare cum era tăiat.

42. Comuna Viile Sătmarului (80). Refugiatul Pop Vasile, în 18 Aprilie 1942, a fost prins de jandarmi, fiindcă a refuzat să intre ca voluntar în armata ungară. A fost legat la stâlp cu mâinile legate la spate și spânzurat de subsuori, timp de 5 zile, și zilnic stropit cu apă rece de mai multe ori. Supliciu începea dimineața la ora 6 și ținea până la ora 18, iar noaptea era închis în beci. După 2 săptămâni ce a fost lăsat liber, a fost prins și bătut din nou 2 zile, iar în 10 Iunie 1942, când a voit să-și cumpere ceva de ale mâncării a fost bătut în piață de un polițist.

43. Comuna Hideaga (104). Vereș Niculae, refugiat, povestește cum prin 18-20 Iunie, s'a prezentat în comuna Mogoșești, jud. Satu Mare o comisie de ofițeri și subofițeri unguri, cari au sculat noaptea din pat pe toți premilitarii, i-au bătut și i-au silit să iscălească declarații că ei nu au tras în jug la plug și la grapă și că nu au fost bătuți.

În Județul Mureș

44. Comuna Urmeniș (98). Refugiatul Blaga Alexandru relatează că la centrul de premilitărie din Reghin a văzut, cum în 27 Ianuarie 1942, comandantul premilitarilor a bătut pe un premilitar român așa de rău, încât a rămas în nesimțire, pentru motivul că a venit cu cămașa scoasă din pantaloni.

45. Comuna Voinice⁵⁸ (90). La 6 August 1942, o expediție de trei camioane de jandarmi au bătut îngrozitor peste patruzeci de români, între cari și preotul Nicola Augustin și învățătorul Fleșeru, cari au fost maltratați în așa hal, că au zăcut 2 săptămâni. Învățătorul Fleșeru, înainte de asta a mai fost bătut de jandarmi pentru vina de a fi fost sub regimul românesc comandantul șoimilor din comună.

46. Comuna Socolul de Câmpie (92). În Februarie 1942, săteanul Sabău Ioan, a fost întâlnit pe drum de 12 honvezi și bătut crunt, pentru vina că nu a salutat ungurește, iar pe copil l-au lovit cu bocanci în falcă, că bietul copil a rămas cu falca mutată din loc.

47. Comuna Teaca (99). În toamna anului 1940, vreo 30 de români din comună au fost arestați și ținuți închiși 5 săptămâni într-o casă, fără ca să știe de ce și fără ca cineva să-i întrebe ceva.

În Județul Târnava Mare

48. Comuna Dealul Frumos (108). În 11 Iunie 1942, refugiata Giurgea Floarea a fost prinsă, bătută și dusă la consiliul de război din Cluj. Soțul ei a fost închis, iar ei i s'a dat drumul peste frontieră. Ei au fost prinși pe hotarul Clujului la punctul „Becaș”⁵⁹, când au voit să treacă frontiera.

----- XXX; XXX -----

2. – Români, tineri „levantiști”, prinși în jug la plug și grapă

Barbarie, pe care numai evul mediu al năvălirii barbarilor o mai cunosc, iar istoria amintește de ea cu oroare.

⁵⁵ Vărai, azi, com. Valea Chioarului, MM.

⁵⁶ Amați, azi com. Păulești, SM.

⁵⁷ Azi com. Satulung, MM.

⁵⁸ Voiniceni, azi com. Ceuașu de Câmpie, MS.

⁵⁹ Azi, cartier al Clujului, spre Feleacu.

În Județul Cluj

1. Comuna Hida (40). Refugiatul Al. Ardeleanu. În 9 Aprilie 1942, premilitarii români au fost prinși la grape și au grăpat cu ei 4 jugăre. Tinerii români, cari dădeau pe brazdă de oboseală erau bătuți cu bâta de comandantul Székely V. și siliți să treacă mai departe.

În Județul Sălaj

2. Comuna Hideaga (104). În 16 Iunie 1942, tinerii premilitari au fost prinși la care și siliți să care pământ.

În Județul Someș

3. Comuna Dumbrăvița (103). În luna Mai, 108 premilitar români au fost înjuțați la grape și la tăvălugi. Instructorul Kovács Károly îi mână cu biciul ca pe vite, iar premilitarii unguri urcă pe grapă ca să fie mai greu de tras, și își bat joc de români cu strigăte de „valah puturos”.

În Județul Satu Mare

4. Comuna Preluca Veche⁶⁰ (20). În Mai 1942, leventiștii români au fost prinși la plug și la grapă și mânați cu bâte. Cei ce cădeau pe brazdă erau bătuți și siliți să se ridice și să tragă mai departe.

5. Comuna Brebeni⁶¹ (29). În Aprilie 1942, premilitarii români au fost prinși la grapă și au grăpat timp de 7 ore.

6. Comuna Viile Sătmarului (80). În 13 și 18 Aprilie, premilitarii români au fot prinși la 12 grape și au grăpat dela ora 14 la ora 18. Cei care cădeau pe brazdă erau bătuți de comandanți.

7. Comuna Colțirea (87). În zilele de 3 și 10 Iunie au fost înjuțați la plug toți premilitarii români, au tăiat brazde din grădina grofului, au cărat brazdele, și iar au tăiat, pentru a nivela grădina. Și aici, comandantul lovea cu bâta pe cei ce cădeau de oboseală.

8. Comuna Hideaga (93). Premilitarii români au fost înjuțați la plug și au arat împreună cu cei din Mogoșoia. Au arat. Cei ce cădeau pe brazdă de oboseală erau bătuți cu bâtele.

----- XXX; XXX -----

IV. SCHIMBAREA ARTIFICIALĂ A STRUCTURII ETNICE A TRANSILVANIEI DE NORD

Stăpânitorilor unguri din Transilvania de Nord, nu le trebuie români. Ei vor o Ungarie a Sfântului Ștefan, dar fără români. Dar pământul e locuit de români și asta îi tulbură în visurile lor imperialiste.

Omorurile, bătăile, schinjuirile, torturile, izgonirile și închisorile nu au fost în stare, în 2 ani, să curăță „aerul sfânt unguresc” al Transilvaniei de Nord.

Curaj! Ungurii au și alte metode. Dacă ei în așa scurt timp nu au reușit să schimbe fondul etnic al Transilvaniei de Nord, îl schimbă ei în formă. Metodele sunt puse în aplicare, iată-le!

1. – Îndrumări oficiale peste graniță.

- bătăi și schinjuiri pentru folosirea vorbei și a portului românesc.

- silnicii pentru maghearizarea de nume și trecere la religia reformată.

În Județul Cluj

1. Comuna Cojocna (9). Apahidean Vasile relatează, că în luna Februarie 1942, mai mulți români au fost trimiși în concediu din concentrare cu ordinul ca să se reîntoarcă cu nume maghiarizat și cu religie reformată.

2. Comuna Răscruți (81). Părțoc Ștefan a fost lăsat în concediu de la armată cu ordinul să-și maghiarizeze numele, promițându-i că îl vor lăsa de tot acasă.

3. Comuna Dăbâca (89). Refugiatul Mureșanu Ioan ne informează, că la cercul de recrutare din Gherla îi cheamă pe români și le ordonă să-și maghiarizeze numele și să treacă la religia reformată. Din Dăbâca nu a trecut nimeni, însă din comunele Chendru⁶², Luger⁶³ și Morog⁶⁴, știe că au trecut mai mulți.

4. Comuna Luna de Sus (110). Mureșan Vasile măcelar a fost deținut 5 zile și zilnic bătut, pentru că la insistența autorităților a refuzat să se maghiarizeze. A fost judecat la internare în lagăr, a reușit însă să fugă de sub pază și s'a refugiat.

⁶⁰ Azi, com. Copalnic-Mănăștur, MM.

⁶¹ Azi, com. Cornești, MM.

⁶² Probabil Luna de Jos, azi, com. Dăbâca, CJ.

⁶³ Lujerdiu, azi, com. Cornești, CJ.

⁶⁴ Morău, azi, com. Cornești, CJ.

5. Comuna Almaș⁶⁵ (114). Covaci Ioan, angajat la Calea ferată a refuzat să-și maghiarizeze numele și religia, a fost dat în judecată și condamnat la 7 luni închisoare.

6. Comuna Borșa (83). Broscoiu Ioan în 8 Iunie, după ce a fost jefuit de grănicerii unguri dela punctul Dezmir, a fost condus de ei peste graniță.

La premilitărie au fost bătuți mai mulți tineri pentru că nu știu ungurește.

7. Comuna Cluj (51). În Octombrie 1941, a fost bătută Ilieș Florica, pentru că a vorbit pe stradă românește.

În Județul Someș

8. Comuna Recea Cristur (60). Cosma Ioan în 17 Mai trebuia să se reîntoarcă la regiment din concediu cu numele și religia maghiarizat. El de frică, fiindcă nu a voit să o facă, a dezertat în România.

9. Comuna Cuzdrioara (73, 72). Primarul din această comună cere românilor să se maghiarizeze pentru a li se da rația de făină.

Primarul și notarul comunei, la cererea românilor să li se dea rația de făină, le spune: „*Dacă nu vă place aici, mergeți la Antonescu, Valahi Puturoși*”.

10. Comuna Bonțida jud. Cluj (32). Panciu Vasile a refuzat să se facă ungur și de aceia i s'a luat brevetul de negustor.

11. Comuna Răzbuneni (10). Onofrei Vasile a fost solicitat să se maghiarizeze și atunci va primi alimente întocmai ca și ungurii.

12. Comuna Bezded (94). Prodan Pavel, împreună cu Marchiș Ioan din Cerniuc⁶⁶ (Someș), au dezertat, deoarece nu au voit să se maghiarizeze, fiind trimiși pentru aceasta în 2 Iunie acasă din Kasa.

13. Comuna Livada (8). Grănicerii dela acest pichet i-au luat lui Apahidean Gheorghe 10 Pengö pentru că l-au trecut granița.

14. Comuna Mănășturel (12). În 5 Iunie, prefectul ungur din Dej îndrumă în România 4 femei.

15. Comuna Dăbâca (89). Notarul comunei trimite pe românii înfometaji în România.

16. Comuna Șoimuș (22). Croitoresei Socaciu Florica, din răzbunare, jandarmii i-au tăiat părul.

17. Comuna Vima Mare⁶⁷ (36). În 15 Martie 1942, Ionescu Grigore ii bătut la premilitărie, pentru că nu a știut ungurește. El spune că un alt premilitar român, pe care îl cheamă Gheorghe, numele de familie nu-l știe, a murit din bătaie, tot pentru acest motiv.

18. Comuna Sicul de Sus⁶⁸ (100). Buzea Teodor e bătut de jandarm fiindcă nu l-a salutat pe ungurește.

19. Comuna Dumbrăvița (105). Pe Pugna Ion l-a bătut un jandarm fiindcă a vorbit românește.

20. Comuna Iclodul Mare⁶⁹ (107). În 5 Mai 1942, Inoanu Valer a fost bătut 5 zile și dus la tribunalul Dej, fiindcă la el s'a găsit tricolor românesc.

În Județul Sălaj

21. Comuna Căuaș (88). Premilitarii români sunt duși numai la biserica reformată și sunt îndemnați să se maghiarizeze.

22. Comuna Gențiu⁷⁰ (84). Refugiata Pop Irina ne informează că preotul gr.cat. din Căuaș (jud. Sălaj) e mereu înjurat de jandarmi pentru că încă nu trece în România.

23. Comuna Băița⁷¹ (31). Premilitarul Blidar Alexa a fost bătut și călcat în picioare de jandarmul Pișki Istfan (16.VI.1942), pentru că a purtat cămașa afară din pantaloni.

25. Comuna Ulmeni (97), Chiș Teodor a fost bătut de un ungur pe simplul motiv că e român.

26. Comuna Brebi (111). Premilitarii de aici sunt bătuți de instructor fiindcă nu știu ungurește.

În Județul Năsăud

27. Comuna Dipșa (23). Primarul comunei trimite pe români în România, când îi cer rația de făină.

În luna Mai 1942, jandarmii unguri au tuns fetele de român. Acest lucru l'au făcut și în comunele

⁶⁵ Azi, Almașu, SJ.

⁶⁶ Cernuc, azi, com. Gârbou, SJ.

⁶⁷ Azi, sat al com. Vima Mică, MM.

⁶⁸ Suci de Sus, azi, jud. MM.

⁶⁹ Iclod, azi, jud. CJ.

⁷⁰ Ghenci, azi, com Căuaș, SM.

⁷¹ Azi, Băița de sub Codru, MM.

din jur. În comuna Șirițel⁷², o fată fiind tunsă a înebunit, alta s'a smuls din mâna jandarmilor și și-a fracturat mâna.

28. Comuna Bistrița (86). În noaptea de 10/11 Iunie 1942, Cepănarul din Bistrița a fost prins de grănicerii unguri din Galațiu⁷³ și după ce a fost jefuit a fost condus de ei peste graniță.

În Județul Satu Mare

29. Comuna Baia Mare (112). Ceferistul Bontoș Mihai a fost invitat de primarul orașului să-și maghiarizeze numele. A refuzat. În 18 Iunie 1942 a fost prins de poliție și bătut.

30. Comuna Varaiud⁷⁴ (39). Când românii cer făină, notarul din acel sat le spune: „Mergeți la păscut” și „Mergeți în România că vă dă de mâncare și vă pune în cancelarie”.

31. Comuna Viile Sătmăruului (80). Premilitarii români, ca distincție de înjosire, sunt siliți să poarte banderolă galbenă ca jidovii.

32. Comuna Băița (61). Cotuna Vasile, pentru că a avut în timpul stăpânirii românești atitudine românească, a fost bătut, maltratat și închis.

32. Comuna Brebeni (29). Premilitarii sunt bătuți pentru că nu știu vorbi ungurește.

33. Comuna Piru (74). Moldovan Dumitru a fost bătut, pentru că în armată nu a știut ungurește, el a dezertat.

34. Comuna Baia Mare (112). Bontoș Mihai ne relatează că comandantul leventiștilor, Sarosy Laszlo a bătut și închis în închisoare pe mai mulți români, pentru că nu au știut să cânte ungurește.

În Județul Mureș

35. Comuna Râciu (31). Premilitarul Șerban Iacob și la și la mai mulți alții le-au tăiat cămeșile pentru că le poartă înafară de pantaloni și pentru că sunt cusute cu motive.

34. Comuna Socolul de Câmpie (92). În Februarie 1942, Săbău Ioan și fiul său au fost bătuți, pentru că nu au știut să răspundă unor unguri pe ungurește.

35. Comuna Derșida Mică (Sălaj) (54). Instructorii dela premilitărie bat pe români, fiindcă nu știu ungurește și fiindcă nu dansează ungurește.

36. Comuna Teaca (99). Notarul comunei trimite pe români în România, când ei î-și reclamă rația de făină.

37. Comuna Urmeniș (98). Refugiatul Blaga Alexandru relatează că, în Reghin, în 27 ianuarie 1942, a fost bătut un premilitar român așa de rău, încât a rămas în nesimțire, pentru vina de a fi purtat cămașa afară de pantaloni.

38. Comuna Șopteriu (34). Instructorul premilitar a bătut crunt pe premilitarul Budeleşan Petru și a jucat cu picioarele pe el fiindcă nu știe ungurește.

----- XXX; XXX -----

2. – Intelectualii sunt persecutați, iar cele sfinte pângărite.

1. Comuna Trăznea, jud. Sălaj. Gogu Ion, avocat ne informează că intelectualii români în teritoriul Transilvaniei de Nord, sunt tratați scurt și fără obiectivitate (45).

2. Comuna Gențiu jud. Sălaj. Preotul Murgu Vasile e batjocorit de unguri (84).

3. Comuna Căuș jud. Sălaj. Preotul gr.cat. Egorean Augustin a fost arestat de jandarmi, bătut și înjurat. Jandarmii strigă după el: „Câine bătrân” și „Bandă comunistă” (88).

4. Comuna Voiniceni, jud. Mureș. În 6 August 1941, preotul Nicola Augustin și învățătorul Flășeriu, împreună cu încă vre-o 30 de țărani, au fost crunt bătuți la corp și tălpi, de către o expediție de jandarmi veniți în comună cu trei camioane. Ei au zăcut 2 săptămâni, apoi au trecut în România (90).

5. Comuna Trăznea jud. Sălaj. Gogu Ioan, avocat, relatează, că în luna Iunie 1942 au confiscat toate aparatele de radio de la români, iar preoților li s'a luat congrus și preoteselor pensia (45).

Sunt chemați la concentrare numai românii, ei sunt trimiși pe front (70). Ungurii sunt ținuți acasă.

6. Comuna Gențiu (Sălaj) (84). Refugiata Pop Irina ne informează, că preotul din sat a fost solicitat de notar în mai multe rânduri să înlocuiască inscripția românească de pe cruce cu alta ungurească. El a refuzat. Ungurii au acoperit atunci inscripția de pe cruce cu murdării.

⁷² Sărățel, azi, com. Șieu-Măgheruș, BN.

⁷³ Galații Bistriței, BN.

⁷⁴ Vărai, azi, com. Valea Chioarului, MM.

----- XXX; XXX -----

Cele expuse în acest memoriu sunt cuprinse în plângerile date în 114 de declarații, luate în luna Mai și Iunie 1942, refugiaților, de către Biroul Cenzurei Militare Cluj-Turda.

----- XXX; XXX -----

V. FINAL.

..... și în acest timp, mormântul Transilvaniei de Nord se adâncește tot mai mult!

Șeful Cenzurei Militare Cluj-Turda,

Colonel în rez. Șiara Ionel

Secretar,

Văleanu Ion, profesor.

Galerie foto: dezvelirea monumentului refugiaților de la Carei – 2018

